

Sygn. akt XII C 394 / 18 (poprzednio I C 1769 / 16)

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2018 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Aneta Zajączkowska**

po rozpoznaniu w dniu 10.04.2018 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. P.**

przeciwko **T. S.**

z udziałem **M. S.** jako interwenienta ubocznego po stronie pozwanego

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda **151 098, 62 zł** (sto pięćdziesiąt jeden tysięcy dziewięćdziesiąt osiem złotych, sześćdziesiąt dwa grosze) wraz z odsetkami w wysokości czterokrotności stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego liczonymi w sposób następujący:

- od kwoty 161 098, 62 zł – od dnia 15.10.2015 r. do dnia 26.11.2015 r.,

- od kwoty 158 598, 62 zł – od dnia 27.11.2015 r. do dnia 15.12.2015 r.,

- od kwoty 156 098, 62 zł – od dnia 16.12.2015 r. do dnia 31.12.2015 r.,

oraz odsetkami maksymalnymi za opóźnienie liczonymi w sposób następujący:

- od kwoty 156 098, 62 zł – od dnia 01.01.2016 r. do dnia 14.01.2016 r.,

- od kwoty 153 598, 62 zł – od dnia 15.01.2016 r. do dnia 15.02.2016 r.,

- od kwoty 151 098, 62 zł – od dnia 16.02.2016 r. do dnia zapłaty;

II. oddala dalej idące powództwo;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda **11 280, 76 zł** kosztów procesu.

XII C 394 / 18

UZASADNIENIE

Powód D. P. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego T. S. 200 000 zł wraz z odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 02.03.2013 r. do dnia 31.12.2015 r. oraz maksymalnymi odsetkami za opóźnienie od dnia 01.01.2016 r. do dnia zapłaty, a także o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że umową z dnia 14.06.2012 r. udzielił pozwanemu pożyczki w kwocie 100 000 zł, a następnie – dnia 01.03.2013 r. – udzielił kolejnej na kwotę 200 000 zł. Zaufanie, jakim powód darzył matkę pożyczkobiorcy M. S., która pracowała w biurze nieruchomości i zajmowała się rozliczaniem zużycia mediów w mieszkaniu powoda podczas jego nieobecności, dawało w ocenie powoda rękojmię spłaty dwóch pożyczek przez jej syna w umówionym terminie. Kwestie szczegółowe związane z pożyczkami były zresztą ustalane również z matką pozwanego, która m.in. poinformowała powoda o rachunku bankowym swojego syna, na które dwukrotnie powód przelał pieniądze. Istotnie, pierwsza pożyczka w kwocie 100 000 zł została spłacona, jednakże druga – mimo wielu prób odzyskania pieniędzy – nie została rozliczona. Powód wielokrotnie zwracał się do M. S. oraz T. S. z upomnieniem o zwrot pożyczonej kwoty 200 000 zł, jednak próby te pozostały bezskuteczne. Jedynym skutkiem było przyznanie w piśmie pozwanego z dnia 15.07.2016 r., że T. S. zawarł z powodem dwie umowy pożyczki, z których faktycznie jednak została już spłacona, co w sposób dorozumiany zawierało również uznanie długu z tytułu drugiej pożyczki na kwotę 200 000 zł. Udział matki pozwanego nie był tego rodzaju, żeby również i ona była zobowiązana do świadczenia z tytułu pożyczki.

W odpowiedzi na pozew z dnia 24.02.2017 r. pozwany T. S. wniósł o oddalenie powództwa ponad kwotę 25 500 zł i zasądzenie od powoda kosztów procesu.

Pozwany zakwestionował twierdzenie, jakoby udzielona mu w dniu 01.03.2013 r. pożyczka w kwocie 200 000 zł nigdy nie została zwrócona. Podniósł, że przedstawiony w pozwie stan faktyczny sprawy pomija ilość i wysokość wszystkich wpłat dokonanych na rzecz powoda w latach 2012-2016 w łącznej wysokości 274 500 zł. Wskazał, iż strony w istocie zawarły dwie umowy pożyczki, tj. umowę z dnia 15.06.2012 r. na kwotę 100 000 zł z terminem zwrotu 15.06.2013 r. oraz umowę z dnia 01.03.2013 r. na kwotę 200 000 zł z terminem zwrotu 01.03.2014 r. W obu umowach przewidziano tożsame warunki spłaty. W przypadku pierwszej z umów powód oczekiwał comiesięcznych wpłat rzędu 2 500 zł, jak również odsetek za zwłokę w wysokości 30 %, zaś przypadku drugiej z umów comiesięcznych wpłat rzędu 3 000 zł, jak również odsetek za zwłokę w wysokości 30 %. Pozwany wywiązywał się ze swoich obowiązków za zgodą powoda dokonując comiesięcznych wpłat w okresie dłuższym niż to wynika z treści obu umów. Powód czerpał w tym czasie wymierne korzyści finansowe, przyjmując wpłaty w łącznej wysokości bliskiej sumie pożyczonego pozwanemu kapitału, co potwierdza, że jedynym celem powoda pozostawało jak najdłuższe uzyskiwanie od pozwanego świadczeń ubocznych przy jednoczesnym zachowaniu w całości wierzytelności głównych, a finalnie – doprowadzenie pozwanego do stanu niewypłacalności. Pozwany wywiązywał się bowiem regularnie ze swoich obowiązków wobec powoda i za jego przyzwoleniem aż do moment, w którym zaczął otrzymywać niezrozumiałe wezwania do zapłaty. Wezwania kierowane były do matki pozwanego, która nigdy nie była związana z powodem jakąkolwiek umową pożyczki.

Zdaniem pozwanego obie umowy pożyczki stanowią nieważne czynności prawne. Z powołaniem się na przepisy art. 58 § 2 kc oraz art. 58 § 3 kc pozwany wskazał, że oczywistym celem zawarcia obu kontraktów, towarzyszącym powodowi także w toku ich realizacji pozostawał pobór od pozwanego świadczeń ubocznych dalece wykraczających poza ustawowe (maksymalne) wartości i to zarówno w zakresie odsetek ustawowych od sumy pieniężnej, jak i odsetek ustawowych z tytułu opóźnienia w płatności. Nie ulega także wątpliwości, że gdyby nie postanowienia obu umów (§ 4 i § 5) – rażąco sprzeczne z zasadami kontraktowania, równości stron, ekwiwalentności świadczeń oraz interesami majątkowymi samego pozwanego – do udzielenia pożyczek w ogóle by nie doszło. Wobec powyższego pozwany podniósł, że jest wobec powoda zobowiązany do zwrotu co najwyżej wypłaconego przez powoda na jego rzecz kapitału (300 000 zł) pomniejszonego o sumę dokonanych na rzecz powoda wpłat w łącznej wysokości 274 500 zł. W konsekwencji do zapłaty na rzecz powoda pozostaje kwota 25 500 zł i od obowiązku jej zwrotu pozwany nie uchyla się.

Na wypadek, gdyby sąd nie podzielił zarzutu nieważności obu kontraktów, pozwany wskazał, że także zastąpienie oczywiście nieważnych zapisów umowy (§ 4 i § 5) przepisami kodeksowymi regulującymi wysokość odsetek maksymalnych od sumy pieniężnej oraz z tytułu opóźnienia w płatności (art. 359 kc oraz art. 481 kc) będzie miało

istotny wpływ na żądanie powództwa co do wysokości. Pozwany wskazał, że co się tyczy umowy pożyczki z dnia 15.06.2012 r. (na kwotę 100 000 zł), mając na uwadze przewidziany nią termin zwrotu (15.06.2013 r.) oraz faktyczny termin zwrotu (06.11.2015 r.), należy przyjąć, że powodowi przysługiwała z tego tytułu wierzytelność na kwotę:

a. 100 000 zł tytułem zwrotu kapitału,

b. 22 402, 74 zł tytułem maksymalnych ustawowych odsetek od sumy pieniężnej (wynagrodzenie za korzystanie z kapitału w okresie do dnia 15.06.2013 r.),

c. 32 597, 26 zł tytułem maksymalnych odsetek ustawowych z tytułu opóźnienia w zwrocie pożyczki w okresie od dnia 16.06.2013 r. do dnia 06.11.2015 r., tj. łącznie 155 000 zł. Pozwany wskazał, że pomniejszenie wszystkich wpłat dokonanych na rzecz powoda (274 500 zł) o wskazaną kwotę 155 000 zł oznacza, że do rozliczenia między stronami tytułem umowy pożyczki z dnia 01.03.2013 r. w dalszym ciągu pozostaje kwota 119 500 zł. Zdaniem pozwanego należałoby o tę właśnie kwotę pomniejszyć kwotę roszczenia głównego 200 000 zł i dopiero tak uzyskanej kwoty 80 500 zł powód mógłby dochodzić co najwyżej maksymalnych odsetek ustawowych z tytułu opóźnienia od dnia 01.03.2014 do dnia zapłaty.

W piśmie z dnia 29.09.2018 r. (k.143-147), uzupełnionym pismem z dnia 23.12.2017 r. (k. 147148) M. S. zgłosiła interwencję uboczną po stronie pozwanego i wniosła o oddalenie powództwa ponad kwotę 25 500 zł, ewentualnie w przypadku uznania przez Sąd, że umowy pożyczki były ważne, oddalenie powództwa ponad kwotę 119 249, 69 zł, oraz zasądzenie od powoda na rzecz interwenienta ubocznego kosztów procesu.

Podniosła, iż zgadza się z pozwanym co do tego, że obie umowy pożyczki są nieważne, a pozwany zwrócił powodowi 274 500 zł. Gdyby Sąd uznał, że umowy są ważne, wskazała na niedopuszczalność odsetek przekraczających odsetki maksymalne, co oznacza, że pozwany zobowiązany był do zapłaty powodowi 135 750, 31 zł, a zapłacił 174 500 zł, czyli „nadpłacił” 38 749, 69 zł i przysługiwało mu wobec powoda roszczenie o zwrot tej kwoty. Wierzytelność tę w dniu 14.03.2016 r. interwenientka nabyła od pozwanego.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

Powód D. P. i matka pozwanego M. S. znają się od wielu lat. M. S., prowadząc biuro obrotu nieruchomościami, wykonywała usługi na zlecenie powoda, m.in. zarządzała jego mieszkaniem.

Pozwany T. S. prowadzi działalność gospodarczą związaną z nabywaniem nieruchomości i zbywaniem nieruchomości, np. na licytacjach komorniczych.

W 2012 r. pozwany potrzebował środków na finansowanie działalności. Wówczas jego matka skontaktowała się z powodem, który dysponował gotówką i mógł udzielić pozwanemu pożyczki. Powód dwa razy rozmawiał z pozwanym, a wszystkich uzgodnień dokonał z jego matką.

Powód był zainteresowany oprocentowaniem pożyczki wyższym od rynkowego, satysfakcjonował go poziom 15-18-20 %.

/ dowód: zeznania świadka M. S. – e-protokół z dnia 01.08.2017 r. 00:03:39-

00:23:26; zeznania powoda D. P. – e-protokół z dnia 01.08.2017 r. 00:24:09-

00:41:29; zeznania pozwanego T. S. – e-protokół z dnia 01.08.2017 r.

00:41:30-00:55:48 /

Dnia 14.06.2012 r. powód przelał na rachunek pozwanego 100 000 zł z tytułu pożyczki.

/ dowód: potwierdzenie przelewu – k. 9 /

Dnia 15.06.2012 r. D. P. jako pożyczkodawca i T. S. jako pożyczkobiorca zawarli w formie pisemnej umowę pożyczki, której przedmiotem była kwota 100 000 zł.

Pożyczkobiorca zobowiązał się do zwrotu pełnej kwoty pożyczki do dnia 15.06.2013 r.

Za korzystanie z pożyczki pożyczkobiorca miał zapłacić wynagrodzenie w kwocie 2 500 zł

miesięcznie do dnia 15 każdego miesiąca.

Strony postanowiły, że, jeżeli pożyczkobiorca nie zwróci pożyczki w ustalonym terminie, obowiązany będzie do zapłaty odsetek za zwłokę w wysokości 30 % pożyczzonej sumy.

/ dowód: umowa pożyczki z dnia 15.06.2012 r. – k. 24 /

Dnia 29.06.2012 r. T. S. złożył w Urzędzie Skarbowym W. deklarację w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych dotyczącą umowy pożyczki z dnia 15.06.2012 r.

/ dowód: deklaracja PCC-3 – k. 26-28 /

Dnia 01.03.2013 r. D. P. jako pożyczkodawca i T. S. jako pożyczkobiorca zawarli w formie pisemnej umowę pożyczki, której przedmiotem była kwota 200 000 zł.

Pożyczkobiorca zobowiązał się do zwrotu pełnej kwoty pożyczki do dnia 01.03.2014 r.

Za korzystanie z pożyczki pożyczkobiorca miał zapłacić wynagrodzenie w kwocie 3 000 zł miesięcznie do dnia 15 każdego miesiąca.

Strony postanowiły, że, jeżeli pożyczkobiorca nie zwróci pożyczki w ustalonym terminie, obowiązany będzie do zapłaty odsetek za zwłokę w wysokości 30 % pożyczzonej sumy.

/ dowód: umowa pożyczki z dnia 01.03.2013 r. – k. 25 /

Dnia 01.03.2013 r. powód przelał na rachunek pozwanego 200 000 zł z tytułu pożyczki.

/ dowód: potwierdzenie przelewu – k. 8 /

Dnia 06.03.2013 r. T. S. złożył w Urzędzie Skarbowym W. deklarację w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych dotyczącą umowy pożyczki z dnia 01.03.2013 r.

/ dowód: deklaracja PCC-3 – k. 29-31 /

Pozwany dokonał przelewów na rachunek bankowy powoda:

- dnia 26.07.2012 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: przelew środków,
- dnia 17.08.2012 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 17.09.2012 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: przelew środków na pożyczkę,
- dnia 26.10.2012 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: zapłata za pożyczkę,
- dnia 28.11.2012 r. – 1 250 zł – tytuł operacji: rata pożyczki,
- dnia 17.12.2012 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: przelew środków,
- dnia 17.01.2013 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: przelew środków,

- dnia 19.02.2013 r. – 2 000 zł – tytuł operacji: zapłata za pożyczkę,
- dnia 19.03.2013 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: zapłata za pożyczkę,
- dnia 06.05.2013 r. – 10 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki za 04.2013 i 04.2013,
- dnia 22.05.2013 r. – 1 250 zł – tytuł operacji: zaległe odsetki za listopad 2012 r.,
- dnia 17.06.2013 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 15.07.2013 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: spłata odsetek od pożyczki,
- dnia 12.08.2013 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: spłata odsetek od pożyczki,
- dnia 17.09.2013 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 02.10.2013 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od kredytu,
- dnia 12.11.2013 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki za udzielone pożyczki,
- dnia 16.12.2013 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: spłata odsetek od pożyczki,
- dnia 13.01.2014 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: rata odsetkowa za pożyczkę,
- dnia 17.02.2014 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: rata odsetkowa za pożyczkę,
- dnia 17.03.2014 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 16.04.2014 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 15.05.2014 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 16.06.2014 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 16.07.2014 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 27.08.2014 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki za sierpień 2014 r.,
- dnia 10.09.2014 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 20.10.2014 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 27.10.2014 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 18.11.2014 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 15.12.2014 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,'
- dnia 15.01.2015 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 16.02.2015 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 26.03.2015 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 15.04.2015 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 14.05.2015 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,

- dnia 19.06.2015 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 15.07.2015 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 27.07.2015 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki druga rata z terminem zapadalności na 15.07.2015,
- dnia 14.08.2015 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 25.08.2015 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 15.09.2015 r. – 5 000 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 15.10.2015 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: odsetki od pożyczki,
- dnia 06.11.2015 r. – 100 000 zł – tytuł operacji: spłata pożyczki na kwotę 100 000 zł z dnia 15.06.2012 r.,
- dnia 27.11.2015 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: spłata kapitału (200.000-2.500=197.500),
- dnia 16.12.2015 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: spłata kapitału (197.500-2.500=195.000),
- dnia 15.01.2016 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: spłata kapitału (195.000-2.500=192.500),
- dnia 16.02.2016 r. – 2 500 zł – tytuł operacji: spłata kapitału.

Spłat tych dokonywała w imieniu pozwanego M. S..

/ dowód: potwierdzenia przelewu – k. 65-73; historia rachunku – k. 74; zeznania świadka M.

T. S.– e-protokół z dnia 01.08.2017 r. 00:03:39-00:23:26; zeznania

pozwanego T. S. – e-protokół z dnia 01.08.2017 r. 00:41:30-00:55:48 /

Dnia 14.03.2016 r. M. S. jako nabywca oraz T. S. jako zbywca zawarli w formie pisemnej umowę sprzedaży wierzytelności.

Zbywca oświadczył, że przysługuje na wierzytelność wobec D. P. w wysokości 38 7498, 69 zł z tytułu nadpłaconych odsetek od umów pożyczki z dnia 15.06.2012 r. i dnia 01.03.2013 r., którą to wierzytelność przenosi na nabywcę.

/ dowód: umowa sprzedaży wierzytelności z dnia 14.03.2016 r. – k. 125-126 /

Pismem z dnia 15.03.2016 r. pełnomocnik powoda skierowała do M. T. wezwanie do zapłaty 300 000 zł z tytułu obu pożyczek udzielonych pozwanemu.

/ dowód: pismo z dnia 15.03.2016 r. – k. 38-39 /

Pismem z dnia 20.06.2016 r. pełnomocnik powoda skierowała do M. S. wezwanie do zapłaty 300 000 zł, w tym:

- 100 000 zł – należności głównej z umowy pożyczki z dnia 14.06.2012 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15.06.2012 r. do dnia zapłaty,
- 200 000 zł – należności głównej z umowy pożyczki z dnia 02.03.2013 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 03.02.2013 r.

/ dowód: pismo z dnia 20.06.2016 r. – k. 40-41 /

Pismem z dnia 15.07.2016 r., doręczonym dnia 02.08.2016 r., pozwany w nawiązaniu do pisma z dnia 20.06.2016 r. poinformował pełnomocnika powoda, że należność główna w kwocie 100 000 zł została spłacona w dniu 06.11.2015 r. Zakwestionował zasadność wskazywania w korespondencji M. S.. Wskazał, że obie pożyczki zawierają zapis o wynagrodzeniu za korzystanie ze środków pieniężnych, które będą traktowane jako odsetki i rozliczane w oparciu o przepis stanowiący o odsetkach maksymalnych, w związku z czym po stronie T. S. powstała wierzytelność z tytułu nadpłaconych odsetek w kwocie 38 749, 69 zł, której dokładne wyliczenie zostało zawarte w załączniku do pisma. Poinformował, że wierzytelność ta została sprzedana na rzecz M. S..

/ dowód: pismo z dnia 15.07.2016 r. – k. 10-11, k. 42-45, 127-131 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Powód dochodzi od pozwanego spłaty pożyczki udzielonej pozwanemu na podstawie umowy z dnia 01.03.2013 r. opiewającej na sumę 200 000 zł.

Zgodnie z art. 720 § 1 kc przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki jest zatem umową dwustronnie zobowiązującą, której istotą jest dwukrotne przekazanie środków pieniężnych lub innych rzeczy zamiennych – najpierw przez pożyczkodawcę na rzecz pożyczkobiorcy (udzielenie pożyczki), potem przez pożyczkobiorcę na rzecz pożyczkodawcy (zwrot pożyczki).

Zgodnie z art. 6 kc ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu

wywodzi skutki prawne. Normie tej w warstwie procesowej odpowiadają art. 3 kpc, wedle którego strony zobowiązane są przedstawiać dowody, oraz art. 232 kpc stanowiący, że strony zobowiązane są wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne.

Stosownie do wskazanej reguły ciężaru dowodu powoda obciążał obowiązek wykazania, że została zawarta umowa pożyczki, a środki będące jej przedmiotem przekazane pozwanemu pożyczkobiorcy, zaś pozwanego – obowiązek wykazania, że zobowiązanie zostało wykonane zgodnie z jego przedmiotem i treścią (art. 354 § 1 kc) albo wygasło w inny sposób.

Pomiędzy stronami nie było w istocie sporu co do tego, że zostały faktycznie zawarte dwie umowy pożyczki, jedna – na kwotę 100 000 zł w dacie 15.06.2012 r., druga – na kwotę 200 000 zł w dacie 01.03.2013 r. Umowy pożyczki na piśmie przedłożył pozwany. Powód wykazał, przedkładając potwierdzenia przelewów, iż wykonał swoje zobowiązanie i wypłacił pozwanemu pożyczone sumy pieniężne. Z kolei pozwany przedłożył wydruki historii rachunku bankowego obrazujące dokonywane na rzecz powoda płatności. Jednakże zestawienie treści obu umów pożyczki oraz dokonanych przez pozwanego na rzecz powoda płatności wskazuje, iż umowa pożyczki z dnia 01.03.2013 r. opiewająca na sumę 200 000 zł została wykonana jedynie częściowo, do zapłaty pozostaje część należności głównej w kwocie 151 098, 62 zł oraz dalsze odsetki za opóźnienie.

Sąd podzielił co do zasady stanowisko pozwanego, iż konieczne jest dokonanie łącznej oceny obu pożyczek, ich rozliczenia i spłat.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zapisów obu umów pożyczek, należy zwrócić uwagę

na postanowienia dotyczące odsetek kapitałowych oraz odsetek za opóźnienie.

Zgodnie z art. 359 § 2¹ kc w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia obu pożyczek maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu

lombaradowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). Natomiast zgodnie z art. 359 § 2² kc, jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne.

W pierwszej umowie – z dnia 15.06.2012 r. strony ustaliły, że:

- za korzystanie z pożyczki pożyczkobiorca zapłaci wynagrodzenie w kwocie 2 500 zł miesięcznie,
- jeżeli pożyczkobiorca nie zwróci pożyczki w ustalonym terminie, obowiązany będzie do zapłaty odsetek za zwłokę w wysokości 30 % pożyczonej sumy.

W drugiej umowie – z dnia 01.03.2013 r. strony ustaliły, że:

- za korzystanie z pożyczki pożyczkobiorca zapłaci wynagrodzenie w kwocie 3 000 zł miesięcznie,
- jeżeli pożyczkobiorca nie zwróci pożyczki w ustalonym terminie, obowiązany będzie do zapłaty odsetek za zwłokę w wysokości 30 % pożyczonej sumy.

Ponieważ pierwsza pożyczka opiewała na 100 000 zł, odsetki umowne (kapitałowe) miały wynosić $12 \times 2\,500 \text{ zł} = 30\,000 \text{ zł}$, czyli 30 % należności głównej. Taka wysokość odsetek przekraczała obowiązującą w dniu 15.06.2012 r. wysokość odsetek maksymalnych, które wówczas wynosiły 25 %. To samo dotyczy wskazanej w tej umowie stopy odsetek za opóźnienie.

Jeżeli chodzi o drugą umowę pożyczki – na kwotę 200 000 zł – odsetki umowne miały wynosić $12 \times 3\,000 \text{ zł} = 36\,000 \text{ zł}$, czyli 18 % należności głównej. Taka wysokość odsetek plasowała się poniżej stopy odsetek maksymalnych, ale nie przez cały okres pożyczki. Natomiast wskazane w umowie odsetki za opóźnienie, wynoszące 30 %, przekraczały dopuszczalne odsetki maksymalne.

Odsetki maksymalne wynosiły:

- od dnia 09.06.2011 r. – 24 %,
- od dnia 10.05.2012 r. – 25 %,
- od dnia 08.11.2012 r. – 24 %,
- od dnia 06.12.2012 r. – 23 %,
- od dnia 10.01.2013 r. – 22 %,
- od dnia 07.02.2013 r. – 21 %,
- od dnia 07.03.2013 r. – 19 %,
- od dnia 09.05.2013 r. – 18 %,
- od dnia 06.06.2013 r. – 17 %,
- od dnia 04.07.2013 r. – 16 %,
- od dnia 09.10.2014 r. – 12 %,
- od dnia 05.03.2015 r. – 10 %,
- od dnia 01.01.2016 r. – 10 % kapitałowe, 14 % za opóźnienie.

Zastrzeżenie w umowie odsetek przekraczających wysokość odsetek maksymalnych jest niedopuszczalne i oznacza, że odsetki mogą być naliczane najwyżej w wysokości stopy odsetek maksymalnych.

Sąd uznał za niezasadny zarzut pozwanego dotyczący nieważności obu umów pożyczki w całości. Strony łączyły dwie umowy spełniające istotne postanowienia umowy pożyczki przewidziane w art. 720 § 2 kc. Z materiału dowodowego wynika, że zawarcie obu umów objęte było zgodną wolą stron. Powód przekazał pozwanemu 100 000 zł na podstawie pierwszej umowy nawet przed jej podpisaniem. Powód zeznał, że zależało mu na korzystnym oprocentowaniu – wyższym od rynkowego, ale za takie uważał oprocentowanie na poziomie 15-18-20 %, a nie 30 % czy inne, przekraczające wysokość odsetek maksymalnych. Podobnie wypowiedziała się świadek M. S.. Zgodnie z art. 58 § 3 kc, jeżeli nieważnością dotknięta jest tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. W ocenie Sądu pozwany niezasadnie wywodzi, iż bez ustalenia oprocentowania na tak wysokim poziomie w ogóle nie doszłoby do zawarcia umowy pożyczki. Przeciwnie, można przyjąć, iż oprocentowanie oczekiwane przez powoda kształtowało się na poziomie zbliżonym do poziomu odsetek maksymalnych.

Powyższe prowadzi do wniosku, iż obie umowy powinny zostać rozliczone z uwzględnieniem oprocentowania w wysokości odsetek maksymalnych zamiast stóp odsetek przewidzianych w treści umowy

Prawidłowe rozliczenia obu pożyczek przedstawiają się następująco:

- I umowa – z dnia 15.06.2012 r.:

- należność główna: 100 000 zł,

- odsetki kapitałowe:

- od dnia 16.06.2012 r. do dnia 07.11.2012 r. – 145 dni – 25 % = 9 931, 51 zł,

- od dnia 08.11.2012 r. do dnia 05.12.2012 r. – 28 dni – 24 % = 1 841, 10 zł,

- od dnia 06.12.2012 r. do dnia 09.01.2013 r. – 35 dni – 23 % = 2 205, 48 zł,

- od dnia 10.01.2013 r. do dnia 06.02.2013 r. – 28 dni – 22 % = 1 687, 67 zł,

- od dnia 07.02.2013 r. do dnia 06.03.2013 r. – 28 dni – 21 % = 1 610, 96 zł,

- od dnia 07.03.2013 r. do dnia 08.05.2013 r. – 63 dni – 19 % = 3 279, 45 zł,

- od dnia 09.05.2013 r. do dnia 05.06.2013 r. – 28 dni – 18 % = 1 380, 82 zł,

- od dnia 06.06.2013 r. do dnia 15.06.2013 r. – 10 dni – 17 % = 465, 75 zł,

tj. łącznie 22 402, 74 zł,

- II umowa – z dnia 01.03.2013 r.:

- należność główna: 200 000 zł,

- odsetki kapitałowe:

- od dnia 02.03.2013 r. do dnia 05.06.2013 r. – 96 dni – 18 % = 9 468, 49 zł,

- od dnia 06.06.2013 r. do dnia 03.07.2013 r. – 28 dni – 17 % = 2 608, 22 zł,

- od dnia 04.07.2013 r. do dnia 01.03.2014 r. – 241 dni – 16 % = 21 128, 77 zł,

tj. łącznie 33 205, 48 zł.

Do dnia 01.03.2014 r., czyli do dnia, kiedy powinna nastąpić spłata drugiej pożyczki, rozliczenie przedstawia się następująco.

Do dnia 19.02.2013 r. pozwany spłacił 18 250 zł. Następnie w dniu 19.03.2013 r. dokonał wpłaty 5 000 zł tytułem „zapłata za pożyczkę”, nie wskazując, o którą pożyczkę chodzi, natomiast w dniu 06.05.2013 r. dokonał wpłaty 10 000 zł z tytułem operacji: „odsetki od pożyczki za 04.2013 i 04.2013”. Sąd uznał, że te dwie wpłaty muszą zostać zarachowane na poczet obu umów po połowie. Wreszcie dnia 22.05.2013 r. pozwany spłacił 1 250 zł mające stanowić zaległość za listopad 2012 r., czyli wpłata ta odnosiła się do pierwszej pożyczki.

Zatem na poczet pierwszej umowy pozwany do dnia 15.06.2013 r. spłacił 27 000 zł, czyli nadpłata odsetek wyniosła 4 597, 26 zł. Nie została natomiast zwrócona kwota główna.

Do dnia 01.03.2014 r. (data końcowa) drugiej pożyczki pozwany spłacił na poczet tego zobowiązania 52 500 zł.

Dalsze odsetki za opóźnienie od niespłaconej pierwszej pożyczki wynosiły za okres od dnia 16.06.2013 r. do dnia 01.03.2014 r.:

- od dnia 16.06.2013 r. do dnia 03.07.2013 r. – 18 dni – 17 % = 838, 36 zł,

- od dnia 04.07.2013 r. do dnia 01.03.2014 r. – 241 dni – 16 % = 10 564, 38 zł,

tj. łącznie 11 402, 74 zł.

Stan na dzień 01.03.2014 r. przedstawia się zatem następująco:

- I pożyczka:

- odsetki kapitałowe – spłacone,

- odsetki za opóźnienie – 11 402, 74 zł – 4 597, 26 zł (nadwyżka spłaty odsetek) = 6 805, 48 zł,

- II pożyczka:

- odsetki kapitałowe – spłacone,

- nadpłata: 52 500 zł – 33 205, 48 zł = 19 294, 52 zł.

Istnienie nadpłaty odsetek powoduje pomniejszenie należności głównej: 200 000 zł minus 19 294, 52 zł = 180 705, 48 zł.

Dalsze rozliczenie spłaty (z uwzględnieniem dalszych odsetek za opóźnienie) obrazuje tabela:

Data	Odsetki od I pożyczki	Odsetki od II pożyczki	Wpłata	Odsetki od I pożyczki po wpłacie	Odsetki od II pożyczki po wpłacie	Pozostała należność główna z II pożyczki
	6.805,48	Nadpłata 19.294,52				

17.03.2014	15 dni – 16 % = 657,53	od kwoty 180.705,48 =1.188,20	5 000	6.805,48 + 657,53 - 2.500= 4.963,01	2.500 -1.188,20	180.705,48 – 1.311,80= 179.517,28
16.04.2014	31 dni – 16 % = 1.358,90	Od kwoty 179.517,28 = 2.439,47	5 000	4.963,01 +1.358,90 -2.500 = 3.821,91	2.500-2.439,47	179.517,28 – 60,53 =179.456,75
15.05.2014	30 dni – 16 % = 1.315,07	Od kwoty 179.456,75 = 2.359,98	5000	3.821,91 + 1.315,07 – 2.500= 2636,98	2.500-2.359,98= 140,02	179.456,75 - 140,02 =179.316,73
16.06.2014	32 dni – 16 % = 1.402,74	Od kwoty 179.316,73 = 2.515,35	5000	2.636,98+ 1.402,74 -2.500= 1.539,72	15,35	
16.07.2014	30 dni – 16 % = 1.315,07	Od kwoty 179.316,73 =2.358,14	5000	1.539,72+ 1.315,07- 2.500= 354,79	2.500 – 2.358,14= 141,86 -15,35 =126,51	179.316,73 -126,51 =179.190,22
27.08.2014	42 dni – 16% = 1.841,10	od kwoty 179.190,22 = 3.299,06	2500	354,79+ 1.841,10= 2.195,89	3.299,06 - 304,11 2.994,95	
10.09.2014	14 dni – 16 % = 613,70	od kwoty 179.190,22 = 1.099,69	2500	2.500 -613,70 =1.886,30	2.994,95 + 1.099,69 - 1.886,30	

					= 2.208,34	
20.10.2014	29 dni – 16 % = 1.271,23 12 dni – 12 % = 394,52	od kwoty 179.190,22 2.277,92 706,94	2500	2.500 -1.271,23 - 394,52 = 834,25	2.208,34 + 2.277,92 + 706,94 - 834,25 = 4.358,95	
27.10.2014	7 dni – 12 % = 230,14	412,38	2.500	2.500-230,14 = 2.269,86	4.358,95 + 412,38 - 2.269,86 = 2.501,47	
18.11.2014	22 dni – 12 % = 723,29	1.238,20	5.000	2269,86 +723,23 -2500 =493,09	2501,47 +1238,20 -2500 -493,09 =746,58	
15.12.2014	27 dni – 12 % = 887,67	1.590,62	5.000	493,09 +887,67 =1.380,76	746,58 +1.590,62 - 2.500 - 1.119,24	179.190,22 - 1.282,04 = 177.908,18
15.01.2015	31 dni – 12 % = 1.019,18	od kwoty 177.908,18 =1813,20	5.000	2.500 -1.019,18 = 1.480,82	2.500 - 1.813,20 = 686,80	177.908,80 - 686,80 - 1.480,82 = 175.741,18
16.02.2015	32 dni – 12 % = 1.052,05	od kwoty 175.741,18 =1848,89	5.000	2.500 - 1.052,05 =1.447,95	2.500 - 1.848,89 = 651,11	175.141,18 - 651,11 - 1.447,95

							=173.042,12
16.03.2015	17 dni – 12 % = 558,90 11 dni – 10 % = 301,37	od kwoty 173.042,12 967,14 521,50	5.000	2.500 - 558,90 - 301,37 = 1.639,73	2.500 - 967,14 - 521,50 = 1.011,36	173.042,12 - 1.011,36 - 1.639,73 = 170.391,03	
15.04.2015	30 dni – 10 % = 821,92	170.391,03 = 1.400,47	2.500	2.500 - 821,92 = 1.678,08	1678,08 - 1.400,47 = 277,61	170.391,03 - 277,61 = 170.113,42	
14.05.2015	29 dni – 10 % = 794,52	170.113,42 = 1.351,59	2.500	2.500 - 794,52 = 1.705,48	1.705,48 - 1.351,59 = 353,89	170.113,42 - 353,89 = 169.759,53	
19.06.2015	36 dni – 10 % = 986,30	169.759,53 = 1.674,34	2.500	2.500 - 986,30 = 1.513,70	1674,34 -1513,70 =160,64		
15.07.2015	27 dni – 10 % = 739,73	169.759,53 = 1.255,76	2.500	2.500 - 739,73 = 1.760,27	160,54 +1255,76 -1760,27 = -343,97	169.759,53 - 343,97 = 169.415,56	
27.07.2015	12 dni – 10 % = 328,77	169.415,56 = 556,98	2.500	2.500 - 328,77 = 2.171,23	2.171,23 - 556,98 = 1.614,25	169.415,56 - 1.614,25 =167.801,31	
14.08.2015	18 dni – 10 % = 493,15	167.801,31 = 827,51	2.500	2.500 - 493,15 = 2.006,85	2.006,85 - 827,51 = 1179,34	167.801,31 - 1.179,34 = 166.621,97	
25.08.2015	11 dni – 10 %	166.621,97	2.500	2.500	2198,63	166.621,97	

	= 301,37	= 502,15		- 301,37	- 502,15	- 1.696,48
				= 2.198,63	= 1.696,48	=164.925,49
15.09.2015	21 dni – 10 % = 575,34	164.925,49 = 948,89	5.000	2 500 - 575,34 = 1.924,66	2.500 - 948,89 = 1.551,11	164.925,49 - 1.551,11 - 1.924,66 = 161.449,72
15.10.2015	30 dni – 10 % = 821,92	161.449,72 = 1.326,98	2.500	2.500 - 821,92 = 1.678,08	1.678,08 - 1.326,98 = 351,10	161.449,72 - 351,10 = 161.098,62
06.11.2015			100.000 spłata kapitału pożyczki I			
27.11.2015			2.500			161.098,62 - 2.500 = 158.598,62
16.12.2015			2.500			158.598,62 - 2.500 = 156.098,62
15.01.2016			2.500			156.098,62 - 2.500 = 153.598,62
16.02.2016			2.500			153.598,62 - 2.500 = 151.098,62

Nieuzasadnione były twierdzenia pozwanego co do przedłużenia pierwotnych warunków spłaty pożyczki. Zgodnie z art. 720 § 2 kc umowa pożyczki, której wartość przenosi 500 zł, powinna być stwierdzona pismem. Z kolei zgodnie z art. 77 § 1 kc uzupełnienie lub zmiana umowy wymaga zachowania takiej formy, jaką ustawa lub strony przewidziały w celu jej zawarcia. Pozwany nie przedłożył żadnego dokumentu, z którego wynikałoby, że umowy pożyczki zostały aneksowane w sposób wskazujący na przedłużenie terminu końcowej spłaty kapitału, albo który przynajmniej taką okoliczność uprawdopodobniałby. W takiej sytuacji dowód z zeznań świadka lub przesłuchania pozwanego jest niedopuszczalny, czyli pozbawiony mocy dowodowej – art. 74 § 1 kc.

Trzeba wyraźnie zaznaczyć, iż pozwany, a ściśle działająca w jego imieniu matka M. S., nie będąca jednakże ani współpożyczkobiorcą ani poręczycielem ani innego rodzaju współdłużnikiem, dokonywał spłat odsetek nieregularnie, w sposób nieodpowiadający ani terminom przewidzianym w umowie (odsetki miały być płacone 15 do dnia miesiąca) ani nawet umówionej wysokości (po 2 500 zł zgodnie z pierwszą umową do 15.02.2013 r., 3 000 zł zgodnie z drugą umową, czyli od 15.03.2013 r. po 5 500 zł miesięcznie). Dokonane wpłaty należało zarachować najpierw na odsetki kapitałowe, później na odsetki za opóźnienie, w ostatniej kolejności na należność główną (art. 451 kc).

W konsekwencji nie powstała po stronie pozwanego żadna nadpłata odsetek kreująca wierzytelność, jaka mogłaby zostać przeniesiona na M. S.. Przedłożona umowa przelewu z dnia 14.03.2016 r. nie wpływa zatem na rozliczenia pomiędzy stronami i rozstrzygnięcie sprawy.

Reasumując powyższe i biorąc pod uwagę ostatnie wpłaty dokonywane przez pozwanego już na poczet kapitału pożyczki Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda 151 098, 62 zł wraz z odsetkami w wysokości czterokrotności stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego liczonymi w sposób następujący:

- od kwoty 161 098, 62 zł – od dnia 15.10.2015 r. do dnia 26.11.2015 r.,

- od kwoty 158 598, 62 zł – od dnia 27.11.2015 r. do dnia 15.12.2015 r.,

- od kwoty 156 098, 62 zł – od dnia 16.12.2015 r. do dnia 31.12.2015 r.,

oraz odsetkami maksymalnymi za opóźnienie liczonymi w sposób następujący:

- od kwoty 156 098, 62 zł – od dnia 01.01.2016 r. do dnia 14.01.2016 r.,

- od kwoty 153 598, 62 zł – od dnia 15.01.2016 r. do dnia 15.02.2016 r.,

- od kwoty 151 098, 62 zł – od dnia 16.02.2016 r. do dnia zapłaty.

Dalej idące powództwo jako nieusprawiedliwione podlegało oddaleniu.

Wobec częściowego uwzględnienia żądania pozwu o kosztach procesu należało orzec zgodnie z wyrażoną w art. 100 kpc zasadą ich stosunkowego rozdzielenia.

Powód wygrał sprawę w 75, 55 % (151 098, 62 zł / 200 000 zł), pozwany zatem w 24, 45 %. Koszty procesu po stronie powoda obejmują: opłatę od pozwu – 10 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika ustalone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia pozwu – 7 200 zł oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł, tj. łącznie 17 217 zł, z czego 75, 77 % wynosi 13 045, 32 zł. Koszty procesu po stronie pozwanego objęły: wynagrodzenie pełnomocnika ustalone na wskazanej podstawie prawnej – 7 200 zł oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł, tj. łącznie 7 217 zł, z czego 24, 45 % = 1 764, 56 zł. Różnica między wskazanymi kwotami wynosi 11 280, 76 zł i przypada powodowi.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.